

Bezettingsgraad en conjunctuur

Auteur(s):

De Nederlandsche Bank

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4162, pagina 595, 31 juli 1998

Rubriek:

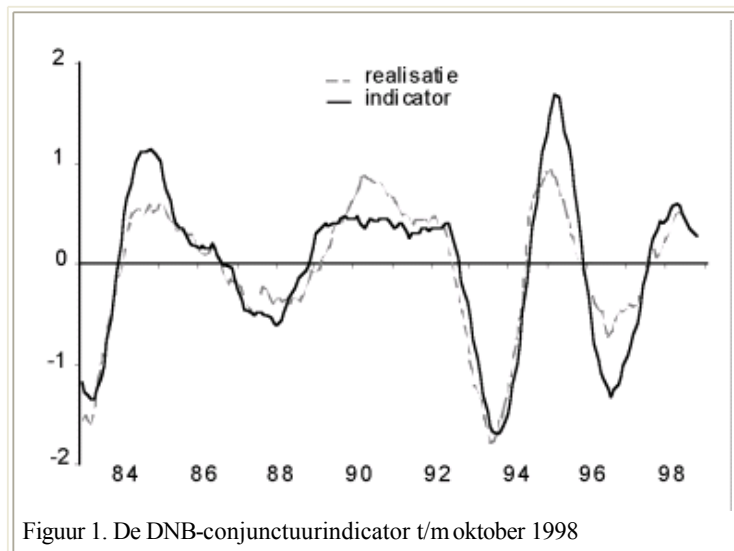
DNB-indicator

Trefwoord(en):

conjunctuurindicator

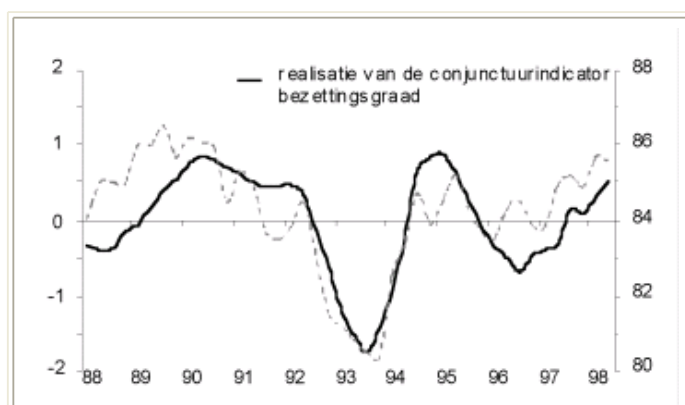
Hoogconjunctuur in het buitenland kan een voorbode zijn van conjuncturele vertraging in Nederland.

De Nederlandse economie ontwikkelt zich zeer voorspoedig. Met een groei van 4,3% is het eerste kwartaal zelfs nog iets gunstiger uitgepakt dan aanvankelijk werd ingeschat. De vraag is of hiermee ook het (voorlopige) hoogtepunt is bereikt. De DNB-conjunctuurindicator voor de productie in de verwerkende industrie, die deze maand vooruitblikkt tot en met oktober, vertoont namelijk al sinds mei een daling, hetgeen duidt op een conjuncturele vertraging ([figuur 1](#)).

Bezettingsgraad

Een variabele die hierover meer duidelijkheid zou kunnen verschaffen, is de bezettingsgraad in de verwerkende industrie. De bezettingsgraad staat voor het deel van de productiecapaciteit dat in het productieproces is ingeschakeld. Onder de veronderstelling van een constante stroom van capaciteitsuitbreidende investeringen zou deze grootte een positief verband met de productie moeten vertonen. Uit onderzoek blijkt dat dit over een langere periode bezien inderdaad het geval is. Bovendien blijkt het beloop van beide grootheden min of meer synchroon te zijn (zie ook [figuur 2](#)). Aangezien informatie over de bezettingsgraad eerder beschikbaar komt, kan dus met de nodige voorzichtigheid worden geconcludeerd dat de bezettingsgraad een signaalfunctie heeft ten aanzien van de conjuncturele component van de industriële productie.

De ontwikkeling van de bezettingsgraad in Nederland geeft vooralsnog geen aanleiding om te concluderen dat zich in de afgelopen maanden een omslag in de productie heeft voorgedaan. De bezettingsgraad daalde in het tweede kwartaal slechts marginaal ten opzichte van het eerste kwartaal, tot 85,6%. Bovendien geldt dat in de afgelopen periode fors is geïnvesteerd. De conjunctuurgevoelige investeringen zijn in 1997 met bijna 7% gestegen. Onder dergelijke omstandigheden is het denkbaar dat de gemiddelde bezettingsgraad daalt, terwijl de productie juist aantrekt.

Europa

Voor wat betreft Europa als geheel duidt de bezettingsgraad eveneens op een voortgaande gunstige conjunctuur. Gemiddeld genomen vertoont de bezettingsgraad reeds sinds het derde kwartaal van 1996 een stijgende lijn, oplopend tot 83,6% in het vorige kwartaal. Ook in Duitsland en Frankrijk, waar het economische herstel relatief laat op gang kwam, ligt de bezettingsgraad, met respectievelijk 85,5% en 85,4%, nu duidelijk boven het langjarig gemiddelde ¹. Dit heeft belangrijke consequenties voor Nederland. In ons land worden namelijk relatief veel goederen geproduceerd waarnaar juist in een rijpere fase van een internationale conjuncturele opleving minder vraag is. Dit geldt in het bijzonder voor producten uit de chemische sector en de basismetaleen. Het verder aantrekken van de conjunctuur in het buitenland vormt daarmee een mogelijke verklaring voor de daling van de orderontvangst en de minder gunstige verwachtingen omtrent de bedrijvigheid, die beide deel uitmaken van de conjunctuurindicator. Het oplopen van de bezettingsgraad in het buitenland zou aldus een voorbode kunnen zijn van een vertraging van de Nederlandse uitvoer en dus van neerwaartse druk op de industriële productie

¹ Aan niveaoverschillen tussen de verschillende landen moet niet te veel gewicht worden toegekend. De bezettingsgraad wordt namelijk gemeten door middel van een enquête onder ondernemers. Een dergelijke meetwijze heeft altijd een subjectief element. Aangenomen mag worden dat in de niveaus van de bezettingsgraad diverse culturele verschillen doorklinken die meer structureel van aard zijn.